

Erant, Georg

Om

METALLERNAS

Sårde sig imellan,

Smaraf bewises,

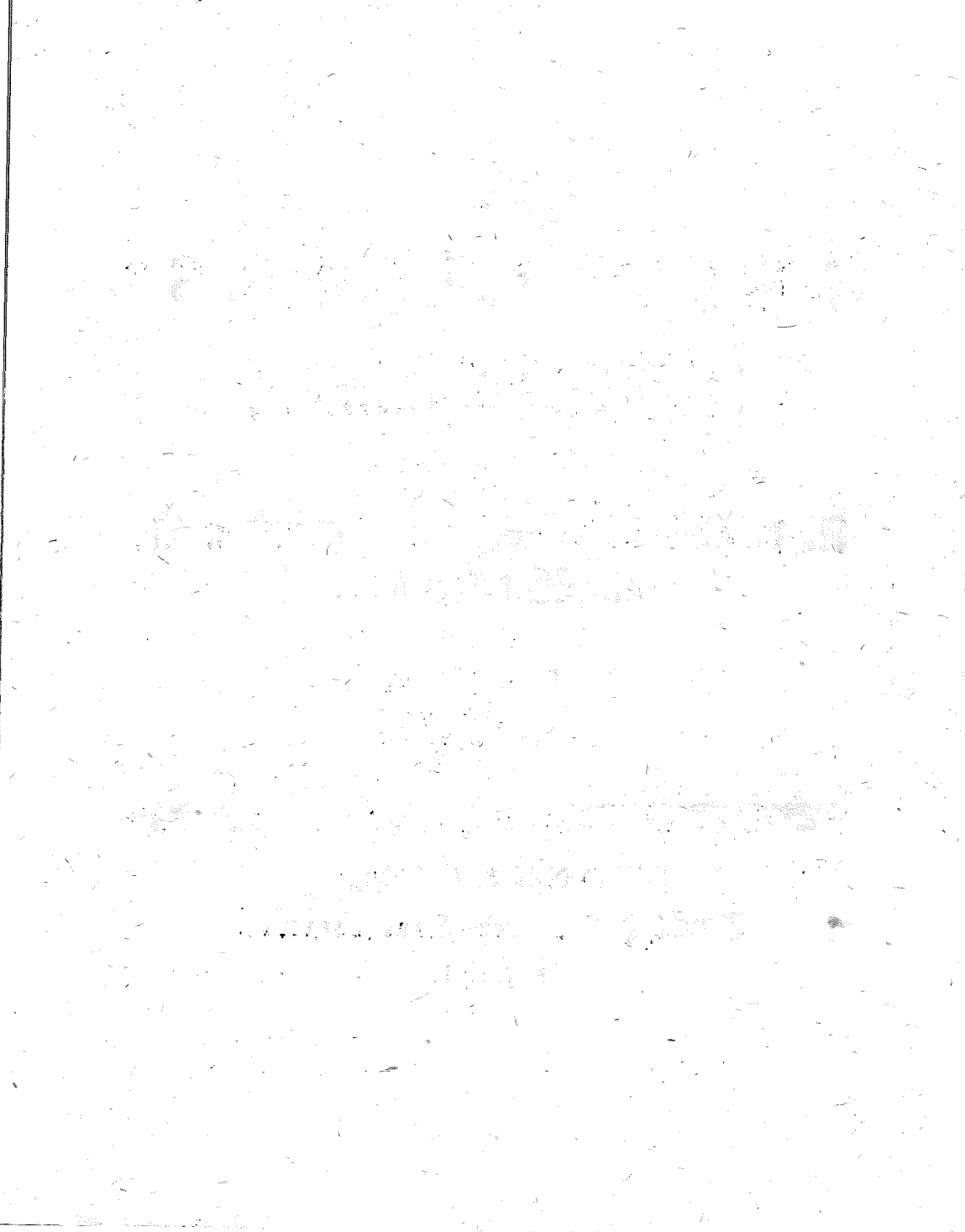
At de ädle Metallerne äro grunden til
all Wert-Cours.

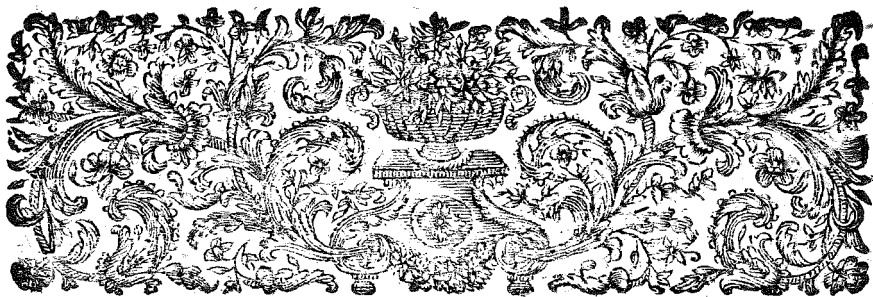

STOCKHOLM,

Tryckt hos Direct. LARS SALVIUS.

1761.

Alla Varor hafwa deras värde, alt efter som
 de gålla i handel och wandel. Uppå den
 grund, och i stöd af flera års jämförde Pris-
 Couranter ifrån Utrikes orter, finnes förhål-
 landet af Metallernas värde sig imellan wa-
 ra af följande beskaffenhet.

En Ducat svarar i det närmaste emot 2 R:dl. Specie
 uti wärdet. Det fina i Ducaten wäger 70 à 70½ als, och
 det fina uti en R:dl specie wäger 533 als. Då altså 2
 gångor 533 eller 1066 delas uti 70 eller 70½, blifwer
 quotus $15\frac{7}{6}$ à $15\frac{7}{4}$, och följakteligen proportionen af
 fina guldets värde emot fint silfwer, i det närmaste som
 $15\frac{7}{2}$ eller $15\frac{7}{8}$ til 1.

Näst Silfwer, följer Ost-Indiskt Tenn; emedan af 12
 års jämförde Pris-couranter, nämligen ifrån och med år
 1750 til och med år 1761, denna metall i Amsterdams
 gullit ifrån 53 til 75 à 80 gylde för 100 skålpund,
 hwaraf 275 swara i wigten mot 400 £ eller et skeppund
 Stapel-stads Metall-wigt hos oss, eller ock i proCent
 mindre genom afdrag efter wanligheten ifrån de 275, då
 $272\frac{1}{2}$ £ återstå. Och då, et medium af 12 års priser tages,
 fås wäl $58\frac{7}{2}$ gylde, men som allenast för et eller an-

nat är priset varit 60 och 75 à 80 gylde, däremot de fläste årens varit 54 och 55; så wil man för mera wisshet blifwa wid 55 Gylde, som à $2\frac{1}{2}$ för en R:dal., utgöra 22 R:dal. och altså för 275 R i Holland eller et skeppund Stapel-stads Metall wigt här, $60\frac{1}{2}$ R:dal. Fina Silfrets wigt uti $60\frac{1}{2}$ R:dal. gör $32246\frac{1}{2}$ als, och 400 R Stapelstads Metall-wigt à $7078\frac{2}{7}$ als, 2831360 als. Desse delte med $32246\frac{1}{2}$ als, gifwa $87\frac{5\frac{1}{4}8\frac{2}{9}}{64\frac{2}{9}}$, eller i det närmaste 88; så at wärdet af det Ost-Indiska Tennet til fint Silfwer, blifwer som 1 til 88.

Går-Koppar kommer däreft, hvars pris, då et medium af flera års priser tages, finnes wara wid pass 60 R:dal. för et Skeppund, och hafwa Swanska koppar-penningar eller myntade plåtar ofta på Utrikes orter ej mera gullit än Går-koppar, och stundom mindre, då Koppar-plåten de åren icke kunnat anses för annat, än mindre nyttig och en skogsöddande fabricerad Wara, hwarwid äfwen utsmidnings kostnaden och Kopparens afbränning ökat förlusten. Wärdet af Kopparen emot fint Silfwer igenfinnes, då föregående Als tal af et Skeppund Stapelstads Metall-wigt delas med Als-talet af det fina Silfret uti 60 R:dal. nämligen 60 gånger 533 eller 31980 als, som gifwer $88\frac{5\frac{5}{6}}{17\frac{5}{6}}$ eller i det närmaste $88\frac{1}{2}$; så at Kopparens värde emot fint Silfwer blifwer som 1 til $88\frac{1}{2}$.

Efter Kopparen följer Europeiskt fint, eller Engelskt Tenn, hwilket i stöd af jämförda priser och uttagit medium samt gjord uträkning på et skeppund Stapelstads Metall-wigt hos oss, finnes wid pass gälla på Utrikes-orter 46 R:dal. specie. Blifwer altså Tennets värde emot fint Silfwer i det närmaste som 1 til $115\frac{1}{2}$.

Näst efter Tennet följer af Metallerne Blyet uti dess

des pris, som pågar gälla $8\frac{3}{8}$, $8\frac{1}{2}$ à 9 R:dal. specie för et Skeppund Stapelstads Metall-wigt; hwadan proportionen af des wärde emot fint Silfwer, blifwer som 1 til 590 och där öfwer samt öfwer 600, i anseende til de lägsta priserna.

Jernet galler nu wid pass 6 R:dal. specie för Skeppundet, sällan däröfwer, men oftare därunder hos oss. Pris Couranterne wittna, at det i Angland på 12 års tid stigit ifrån 13 och 14 £ Sterling til 18 samma mynt för en Tonn eller $7\frac{1}{2}$ Skeppund här, som à 4 R:dal. specie för 1 £ Sterling, gör $9\frac{3}{4}$ R:dal. specie för et Skeppund här; och i Amsterdam ifrån 5 och 6 til $7\frac{1}{2}$ à 8 Gulden för 100 deras £; samt i Hamburg ifrån 27 til 32 och 34 Mark courant hwarje deras Skeppund af 280 £:d, som föga skiljer ifrån vårt Skeppund Stapelstads Metall-wigt af 400 £., och gör wid pass efter sådan stigning, nu för tiden inellan 8 och 9 R:dal. specie för Skeppundet. Sedan alla omkostningar afgått, galler det åtminstone hos dem inellan 6 och 7 R:dal. specie, som räkningar därifrån intyga. Proportionen af denna Metallens wärde, räknad til 6 R:dal. specie Skeppundet, blifwer emot fint Silfwer, som 1 til 885 i det närmaste.

Förutan Metalleruas wärde, ses och half-Metallen Zink uti Pris-Couranterne gälla 26 R:dal. specie wid pass Skeppundet Swensk Stapelstads Metall-wigt, efter därå gjord uträkning: hwilket pris så wal i Hamburg som Amsterdam närmast sammanträffar, och altså, då Koppar til Messing göres genom tillsats af Galmen, icke så egenteligen sägas kan, at Kopparen til Messing förädlas, utan snarare, at Zioken, som til $\frac{1}{3}$ del wid pass med $\frac{2}{3}$ delar Koppar sammansmält, utgör en Messing, förädlas uti des wärde ifrån 26 til 60 R:dal., halft Koppar och Messing hwarannan närmast komma i pris-

set. Proportionen af Zinkens värde emot fint Silfver, är som 1 til in emot $204\frac{1}{3}$.

Hwad Mercurius vivus eller qvicksilfver widkommer, så finnes det gälla $35\frac{1}{2}$ Schillingar Banco skålpundet Kölnilk wigt, enär medium af flera års priser tages; hwadan, efter uträkning, proportionen af qvicksilfrets värde til Silfrets, blifwer som 1 til $25\frac{2}{3}$ i det närmaste.

Den af qvicksilfver och swafwel tilwertade Cinnobers räknas til $3\frac{1}{4}$ Mark Courant för Kölnilka skålpundet, och altså $227\frac{1}{2}$ R:dal. specie Skeppundet. Däremot gedigen eller Bårg-Cinnober, cinnabaris nativa, kostar 10, 11 å 12 Mark courant skålpundet, och altså 770 R:dal. specie wårt Stapelstads Skeppund Metall wigt. Proportionen af den förras värde emot fina Silfrets, har sig som 1 til $23\frac{1}{3}$ i det närmaste, och af den senares som 1 til inemot $6\frac{3}{4}$.

I anledning af Metallernas jämförde värde emot hwarannan, kan man ej annat, än undra öfwer de nyssigen af Trycket utgifna skrifter om den höga Werel-coursen och dyrheten i Sverige, med flera som tillskrifwa jern-priset skulden, hwilket de mena wara för högt nu för tiden upstigit, föregifwande: at om jern-priserne i Sverige woro höga i anseende til Utländskt behof och stegrade priser utomlands, så borde hwar årlig Swensk dånswer glädja sig; men som jernet, såga de, är nu intet dyrare i Angeland och flerestads, än då priset i Sverige war 40 å 50 daler koppunt Skeppundet, då likwäl det nu kostar emot 100 daler härstädes, så måste den höga Werel-coursen ersättja och godtgöra öfwer-priset på det jern, som utomlands skickas, och Swenska medborgare som jern behöfwa, betala dubbelt högre pris, än som Utlänningarne.

Huru ogrundadt detta är, kan lätteligen finnas, då
 uti utrikes Pris-couranterne med tydeliga ord skrifwes,
 Swenskt stångjern; hwilket hos dem på förenämde sätt
 och tid uti priset stigit uti de främmandes egit mynte-
 slag. Af sjelfskof okunnighet här om, wisja de likwål genom för-
 blomnerade skrifter och sagor inbilla Publicum, at Vulcani
 tilwerkningar hos oss icke skola kunna nu bringas til högre
 pris på främmande affättnings orter, efter de främmandes
 egit myntslag, utan at affättnings möjeligheten skal be-
 ro af det främmande myntslagets högre beräkande, än
 det är wärdt, och altså om samma tilwerkningar ärligen
 inom riket slegras, måste et sådant slegrande nödwändigt
 med främmande myntslagets högre beräkande blifwa
 förbundet och följakteligen Vulcani Interesse, i det han gär-
 na ser priset på sina tilwerkningar stiga, ständigt wara
 med hela Rikets Interesse stridigt.

Men om det wore så godt köp på denna Wara hos
 Utlänningen, hwarföre köpa de den icke af honom, eme-
 dan ingen trugar dem at handla dyrare jern här i landet?
 warande på sådan föregifwen handelse troligt, at Utlän-
 ningen, som säges få Swenskt stångjern för dubbelt bättre
 pris än Swenska medborgarne, skulle då åter kunna för-
 sälja det med avance, utan at taga dubla penningar igen.

Då quæstionen egenteligen är om jernets proportio-
 nerade wärde mot Guld och Silfwer, hwilka Metaller
 under Vulcani tilwerkningar i Sverige ätwen inbegripas,
 och för lika mycket fint af dem uti penningar hos oss, också
 lika mycket fint igen på utrikes orter erhålles; så förfalla
 ju alla sådana willo-satser, som skulle främmande mynte-
 slag hos Utlänningen, öfwer dess rätta wärde i Sverige
 betalas.

Det är ostridigt, at de ädla Metaller äro en mått-
 stock

stoft, hwarefter alla andra warors pris mätes och jämlas; därför man och nyttjar de förra til penningar, at därmed köpa hwad andre hålla fast.

De ädle Metallerne hafwa den förmon, at de såsom ägande högt wärde under liten rymd och storlek, kunna föras med största beqwämlighet och minsta kostnad ifrån en ort til en annan och gömmas på litet ställe, hwilket med andra waror icke ske kan, äfwen som icke eller desse kunde bytas Wara emot Wara, utan stort besvär, kostnad och olägenhet, om man icke skulle bruka penningar.

Förrän plåtarna förhögdes ifrån 6 til 9 dal., galt en R:dal. specie en 6 dalers plåt. Efter denna förhöjning war äfwen en R:dal. specie i lika wärde med den til 9 dal. förhöjde 6 dalers plåten, och wid närwarande tid är ej eller större skillnad i priset imellan R:daler och 9 dalers plåtar, än den som kan häröra af förändringarne i utrikes Silfwer-och koppars-priserne. Sedan Banco sedlarna wurit til en så ansenlig myckenhet här i landet, at nu nästan inga plåtar synas eller behöfwa brukas i handel och wandel för den stora wigthet, lätthet och beqwämlighet, som sedlarna med sig hafwa, och hwarcken slandra eller behöfwa stort rum at gömmas uti, och these sedlar, såsom annat mynt, äfwen til en god del gått in och ut öfwer Rikets gränstör, hwarwid utlänningen fått tilfälle at tarera dem; har därjämte den olägenheten händt, at Werel-Coursen begynt allt mer och mer högt stiga, hwilket icke märktes så länge werlar med koppars-plåtar betaltes.

Enär man altså har klara rön, hwarifrån Werel-Coursens stegring har sit ursprung, behöfwer man icke famla i mörkret om ljusa dagen och skjuta skulden på jern-prisets högd: ty utan all grund och sanming föregifwes

Des, at wårt stångjern är dyrare här i landet, än hos Ut-
 länningen; emedan här därföre icke betal:s 6 R:dal. specie
 til fulla eller 108 dal. Roppant. å 18 daler för R:dalern,
 där det likwäl på utrikes orter hos främmande gäller imel-
 lan 6 och 7 R:dal., sedan alla omkostningar afgått. Då
 jernets pris räknas til fulla 6 R:daler specie uti Silfwer,
 stiger likwäl dess wigt allenast til $\frac{7}{885}$ del af jernets, och
 om man än skulle föreställa sig, at genom någon författ-
 ning Swenska stångjernet kunde bringas i mycket lägre
 pris, huru skulle man ändå däraf kunna inbilla sig en så
 onaturlig påföljd och werkan, at icke allenast alt Guld och
 Silfwer, så in som utom Sweriges Rike, utan ock alla
 de mångfaldiga andra 100 eller 1000 waror, som äro
 många resor dyrare, än den förut minst wärde Metallen,
 skulle just rätta sig därefter, tillika falla med uti priset,
 och i stället för Guld och Silfwer, så en ny måttstock,
 näml. Swenskt Stångjern, hwarefter deras wärde sedan
 mätas skulle? Sådana Patriotiska tankar om Swenskt
 Stångjern synas alt för höga, och för mycket öfwerstiga
 en så långt nedslagen Metalls krafter.

Swårt om är solklart, at Metallerna hafwa et reci-
 proct wärde sig imellan, så at, så mycket man minskar
 den enas wärde, så mycket uphöjer man däremot den an-
 dras. Til exempel, Jernets wärde emot Silfwer, fin-
 nes vara som 1 til 885. Wille man på så, at det nu hos
 oss borde så köpas för samma pris i daler:talet, som i för-
 ra tider, wid pass för 54 dal. Roppant. i sedlar, eller för
 3 R:daler specie i silfwermynt, emedan en R:daler gäller
 nu åtminstone 18 daler; så blefwe ju ofelbart Silfrets
 pris emot Jernets i Swerige, som 1 til 1770, eller dub-
 belt högre än det är uti alla andra Länder uti Europa.
 Det wore ju så mycket sagt, som at i stället för at nedslå

fenket deras föregifwande år, som påså, at Guld- och Silfvermyntet hos främmande Nationer hware upstigit och allt mer och mer stegras än det är wärdt; ty då wilja de ju, at Utlänningen skal lämna oss des Guld- och Silfwer-mynt för bättre pris emot våra sedlar, än wi här hemma kunna få för dem uti Swenska Ducater och Riksdaler specie. Hvad kan wäl wara obilligare, och huru wil man föreställa sig möjeligheten af sådana försöt hos främmande; men likwäl äro en del af Trycket utgifne Skrifter, som handla om Werel-courzens högd och des fällande, bygde på slika origtiga grunder.

